Η ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΘΡΕΑ ΤΙΜΗΣΕ ΕΚΛΕΚΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΒΕΛΓΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

ΠΕΤΡΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

ΣΕ ΣΕΜΝΗ τελετὴ στὶς 23.11.1978 ποὺ ἔγινε στὴν αἴθουσα Μπαροτσίνι στὴ Ξενοδοχειακὴ Σχολὴ τῆς Λευκωσίας τὸ Σωματεῖο «Ἐλεύθερη Κυθρέα» τίμησε δυὸ ἐξαίρετους φίλους τῆς Κύπρου τοὺς Τζιόζεφ Μπάττεν, Πρόεδρο τῆς Βελγικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀλληλεγγύης πρὸς τὴν Κύπρο καὶ τὸν κ. Γιάννη Γιαννερίδη, ὑπεύθυνο ἑλλαδικῶν καὶ κυπριακῶν ὑποθέσεων τῆς Παγκόσμιας Συνομοσπονδίας Ἐργασίας, ποὺ μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς Διεθνοῦς Διάσκεψης Ἀλληλεγγύης πρὸς τὴν Κύπρο βρίσκονταν στὸ νησί μας.

Γιὰ τοὺς διακεκριμένους φίλους τῆς Κύπρου ὁ Ὑφυπουργὸς Ἐσωτερικῶν κ. Στέλιος Κατσελλλῆς ἀπέστειλε χαιρετισμὸ — ὁ κ. Ὑφυπουργὸς ἐπρόκειτο νὰ ἐπιδώσει προσωπικὰ τὰ διπλώματα ἀλλὰ τοῦτο κατέστη ἀδύνατο λόγω ἔκτακτης συνεδρίας τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου — ποὺ διάβασε ὁ Γενικὸς Γραμματέας τοῦ Σωματείου κ. Κωστάκης Κυριάκου.

Στὸ χαιρετισμό του ὁ κ. Κατσελλὴς ἀναφέρει:

«Εἶμαι βαθειὰ συγκινημένος γιατὶ μοῦ δίδεται ἡ εὐκαιρία, ἐκ μέρους τοῦ

Ὁ Πρόεδρος τοῦ σωματείου «Ἐλεύθερη Κυθρέα» κ. Πέτρος Στυλιανοῦ προσφωνεῖ τοὺς φίλους τῆς Κύπρου κ.κ. Γιαννερίδη καὶ Μπάττεν. Στὴ φωτογραφία διακρίνονται ἐπίσης (ἀπὸ τὰ ἀριστερὰ) οἱ κ.κ. Γιαννερίδης, Μπάττεν καὶ Συμεωνίδης.

Ὁ Γ. Γραμματέας τοῦ σωματείου «Ἐλεύθερη Κυθρέα» κ. Κωστάκης Κυριάκου διαβάζει τὸ χαιρετισμὸ τοῦ ὑφυπουργοῦ Ἐσωτερικῶν κ. Στέλιου Κατσελλῆ.

Προέδρου τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας καὶ τῆς Κυβερνήσεως, νὰ ἀπονείμω τιμητικὰ διπλώματα τοῦ Σωματείου Ἐλεύθερη Κυθρέα, τοῦ ὁποίου ἡ συνεχὴς καὶ καρποφόρος δραστηριότητα εἶναι σὲ ὅλους γνωστή, πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς δικαιώσεως τῶν ἀγώνων τοῦ μαρτυρικοῦ λαοῦ μας καὶ τῆς ἐπιστροφῆς ὅλων τῶν προσφύγων στὰ σπίτια τους, πρὸς διακεκριμένους φίλους τῆς Κύπρου: τὸν κύριον Τζόζεφ Μπάτεν, Πρόεδρο τῆς Βελγικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀλληλεγγύης πρὸς τὴν Κύπρο καὶ τὸν κύριο Γιάννη Γιαννερίδη μέλος τῆς βελγικῆς Ἐπιτροπῆς Ἀλληλεγγύης γιὰ τὴν Κύπρο.

Ἡ προσφορὰ καὶ τῶν δυὸ τιμωμένων ἐξαίρετων φίλων τῆς Κύπρου μᾶς συγκινεῖ βαθύτατα γιατὶ εἶναι πολυσχιδὴς καὶ πολύπτυχη.

Ἀκούραστος φίλος τῆς Κύπρου ὁ κ. Μπάτεν χωρὶς νὰ ὑπολογίζει κόπους καὶ προσωπικὲς θυσίες καταβάλλει συνεχεῖς προσπάθειες γιὰ νὰ ἐνημερώσει τὴν κοινὴ γνώμη τῆς χώρας του καθὼς καὶ τὸν πολιτικὸ κόσμο καὶ τὴν Κυβέρνηση τοῦ Βελγίου πάνω στὸ ἀνείπωτο δράμα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ καὶ νὰ διατηρήσει πάντα ἐπίκαιρο τὸ κυπριακὸ πρόβλημα, καθὼς καὶ νὰ ἐκδηλώνεται σταθερὴ ἡ ἀλληλεγγύη τοῦ βελγικοῦ λαοῦ γιὰ τὸν κυπριακὸ λαό.

Ὁ κ. Μπάτεν προήδρευσε τῆς τοίτης παγκόσμιας συνδιάσκεψης ἀλληλεγγύης γιὰ τὴν Κύπρο ποὺ συγκροτήθηκε τὸ 1977 στὶς Βρυξέλλες.

Στὴ συνεχὴ προσπάθειά του γιὰ ἐνίσχυση τοῦ ἀγώνα μας βρίσκεται καὶ

πάλιν μαζί μας σὰν ἐπίσημος ἐκπρόσωπος τῆς παγκόσμιας συνομοσπονδίας ἐργασίας καὶ τῆς ὁμοσπονδίας χριστιανικῶν συνδικάτων Βελγίου.

Ἐξάλλου ὁ κ. Γιαννερίδης, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἰδιότητα του σὰν μέλος τῆς βελγικῆς Ἐπιτροπῆς ἀλληλεγγύης γιὰ τὴν Κύπρο εἶναι καὶ ὑπεύθυνος τοῦ τμήματος ἑλληνικῶν καὶ κυπριακῶν ὑποθέσεων τῆς παγκόσμιας συνομοσπονδίας ἐργασίας, ἡ ὅλη δὲ δραστηριότητά του εἶναι καλὰ γνωστὴ στὸν κυπριακὸ λαό.

Γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ συγχαίρω τόσο τὸ σωματεῖο γιὰ τὴν πραγματικὴ ἐθνικὴ στάση του, τὴν ἀγωνιστικότητα καὶ τὴν ὅλη δραστηριότητα του καθὼς καὶ τοὺς δυὸ ἐκλεκτοὺς φίλους μας. Καὶ εὔχομαι ὅπως μὲ τὴν ἐπιστροφὴ στὰ σπίτια μας μπορέσουμε νὰ δείξουμε τὴν ἀγάπη μας ξανὰ φιλοξενώντας τους στ' ἀγαπημένα λεύτερα πιὰ χώματα μας».

ΕΞΑΛΛΟΥ τοὺς δυὸ τιμώμενους φίλους τῆς Κύπρου προσφώνησε ὁ Πρόεδρος τοῦ Σωματείου κ. Πέτρος Στυλιανοῦ ποὺ ἀνέφερε:

«Φίλοι καὶ συναγωνιστές,

Τὸ Σωματεῖο μας τιμᾶ ἀπόψε — μέσα στὰ πλαίσια τῶν προσπαθειῶν του γιὰ ἀπότιση ἐλάχιστου φόρου τιμῆς σὲ διακεκριμένες προσωπικότητες ποὺ μοχθοῦν γιὰ τὴ σωτηρία τῆς Κύπρου — τὸ διακεκριμένο βέλγο δικηγόρο κ. Τζιόζεφ Μπάττεν, Πρόεδρο τῆς βελγικῆς ἐπιτροπῆς ἀλληλεγγύης πρὸς τὴν Κύπρο καὶ τὸν κ. Γιάννη Γιαννερίδη, ὑπεύθυνο ἑλλαδικῶν καὶ κυπριακῶν ὑποθέσεων τῆς Παγκόσμιας Συνομοσπονδίας Ἐργασίας.

Ὁ κ. Γιάννης Γιαννερίδης ἀπαντᾶ συγκινημένος καὶ διαβεβαιώνει, ὅπως θὰ κάμει καὶ ὁ κ. Μπάττεν ἀμέσως μετά, πὼς ἡ βελγικὴ ἐπιτροπὴ ἀλληλεγγύης πρὸς τὴν Κύπρο ὄχι μονάχα δὲν θὰ ἀναστείλει, μὰ θὰ ἐντείνει καὶ θὰ συστηματοποιήσει τὴ δράση της γιὰ μιὰ λεύτερη Κύπρο.

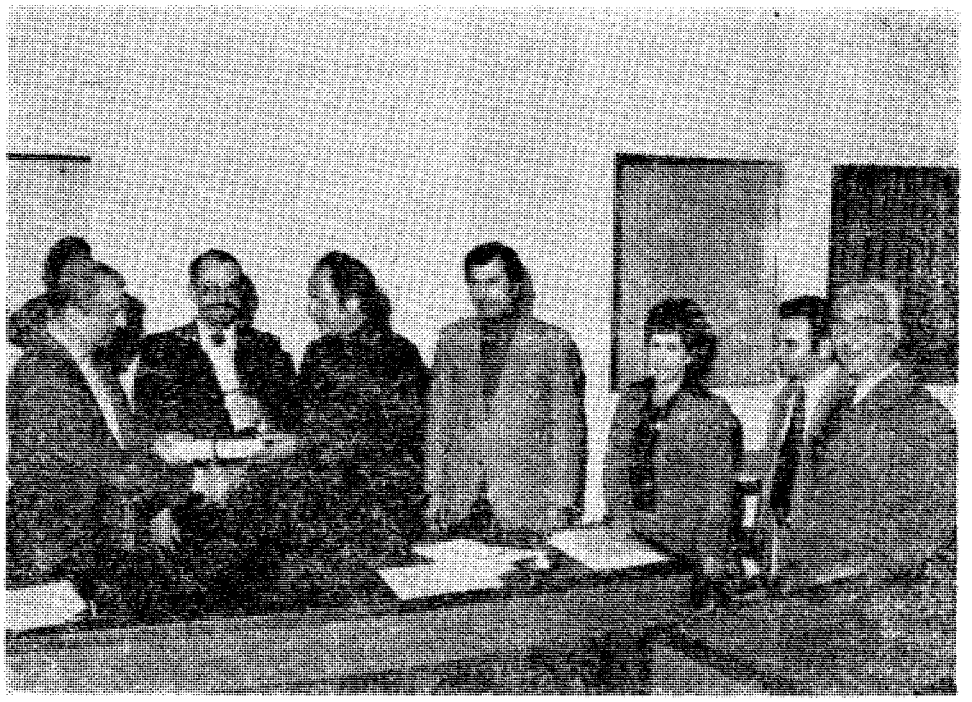

Οἱ κ.κ. Γιαννερίδης καὶ Μπάττεν παραλαμβάνοντες τὰ τιμητικὰ διπλώματα τοῦ σωματείου κατὰ τὴ διάρκεια τῆς τελετῆς ποὺ γίνηκε στὴν αἴθουσα Μπαροτσίνι τῆς Ξενοδοχειακῆς Σχολῆς. Διακρίνονται ἐπίσης καὶ μέλη τοῦ Δ.Σ. τοῦ σωματείου καθὼς καὶ μέλη του.

Ὁ κ. Μπάττεν, χωρὶς νὰ φεισθεῖ κόπους καὶ προσωπικὲς θυσίες, δόθηκε ὁλόψυχα στὸν ἀγώνα τοῦ λαοῦ μας. Ἀφοῦ σπούδασε ἐργαζόμενος ὁ ἐξαίρετος αὐτὸς Βέλγος πατριώτης, στάθηκε ἀπὸ τὶς πρῶτες στιγμὲς τῆς κυπριακῆς τραγωδίας, στὸ πλευρὸ τῆς Κύπρου. Ἔτσι ἐκλέχτηκε πρόεδρος τῆς βελγικῆς ἐπιτροπῆς ἀλληλεγγύης γιὰ τὴν Κύπρο, καὶ πρόσφερε ἀπὸ τὸ νευραλγικὸ αὐτὸ πόστο πολύμορφες καὶ πολύπτυχες ὑπηρεσίες στὸ δράμα τοῦ χειμαζόμενου λαοῦ μας. Ἐνημέρωσε καὶ ἐξακολουθητικὰ ἐνημερώνει τὴ βελγικὴ κοινὴ γνώμη, τὴν πολιτικὴ ἡγεσία καὶ τὴν Κυβέρνηση τοῦ Βελγίου γιὰ τὸ δίκαιο τοῦ ἀγώνα μας.

Μὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ προέδρου τῆς βελγικῆς ἐπιτροπῆς ἀλληλεγγύης πρὸς τὴν Κύπρο ὁ Μπάττεν προήδρευσε τῆς Γ΄ Παγκόσμιας Συνδιάσκεψης ἀλληλεγγύης πρὸς τὴν Κύπρο, ποὺ συγκροτήθηκε στὰ 1977 στὶς Βρυξέλλες, ἕνα συγκλονιστικὸ σταθμὸ στὴ διεθνὴ σταυροφορία γιὰ τὴ σωτηρία τῆς Κύπρου, γεγονὸς ποὺ προσθέτει, ἀκόμα μεγαλύτερες διαστάσεις στὸν τιμώμενο ὁπόψε μεγάλο μας φίλο.

Ἐξάλλου ὁ Γιάννης Γιαννερίδης, μὲ τὴν ἰδιότητά του σὰν ὑπεύθυνου τοῦ Τμήματος ἑλληνικῶν καὶ κυπριακῶν ὑποθέσεων τῆς παγκόσμιας Συνομοσπονδίας Ἐργασίας ἀνέπτυξε ἐξαιρετικὴ δραστηριότητα στὸν καθορισμὸ τῆς ἔντονα φιλοκυπριακῆς δραστηριότητας ποὺ ἡ Παγκόσμια Συνομοσπονδία Ἐργασίας ἀναπτύσσει. Ὁ Γιαννερίδης ἀρθρογραφεῖ — εἶναι Διευ-

θυντὴς καὶ ἰδιοκτήτης τῆς ἑλληνικῆς ἐφημερίδας «Πρωτοπόρος» τοῦ Βελγίου — ἐδῶ καὶ χρόνια τώρα καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ τοῦ 1974 καὶ ἐδῶ, προβάλλοντας τὸν ἀγώνα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ στὴ βελγικὴ πρωτεύουσα. Μέσα στὰ πλαίσια τῶν δραστηριοτήτων του γιὰ τὴν Κύπρο ὁ Γιαννερίδης ἀναπτύσσει ἔντονη δραστηριότητα μεταξὺ τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τοῦ Βελγίου γιὰ τὴν κυπριακὴ ὑπόθεση. Σημαντικὴ ἐξάλλου ἦταν ἡ βοήθεια τοῦ Γιαννερίδη στὸ ἔργο τῆς Παγκύπριας Ἐπιτροπῆς Ἐγκλωβισμένων, ἡ ὁποία μὲ εἰσήγησή μου, τοῦ ἀπένειμε τιμητικὸ δίπλωμα καὶ τιμητικὸ μετάλλιο γιὰ ὅσα πολλὰ πρόσφερε στὶς πολύπτυχες δραστηριότητές της.

Φίλοι καὶ συναγωνιστές, οἱ ἐξαίρετοι φίλοι ποὺ τιμοῦμε ἀπόψε εἴμαστε σίγουροι πὼς θὰ συνεχίσουν τὸν ἀγώνα τους μέχρι τὴν τελικὴ κατίσχυση τοῦ δίκαιου ἀγώνα μας, ποὺ δὲν νοεῖται χωρὶς τὴν ἐπιστροφὴ ὅλων ἀνεξαίρετα τῶν προσφύγων στὰ σπίτια τους. Τότες πιστεύουμε πὼς σὲ μιὰ λεύτερη ἰδιαίτερη πατρίδα — μὲ λεύτερες ὅλες τὶς σήμερα σκλαβωμένες ἰδιαίτερες πατρίδες τῆς γῆς μας — θἄχουμε τὴν τιμὴ νὰ φιλοξενήσουμε στὰ σπίτια μας καὶ στὰ γραφεῖα μας τοὺς δυό μας αὐτοὺς ἐξαίρετους φίλους.

Φίλοι συναγωνιστές,

"Αλλη μιὰ φορά σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμά».

ΟΙ ΔΥΟ λαμπροὶ φίλοι τῆς Κύπρου μὲ συγκίνηση ἀποδέχθηκαν τὰ διπλώματα ποὺ τὸ Σωματεῖο τοὺς ἀπένειμε κι ἐρμήνευσαν τὴν τιμὴ ποὺ τοὺς ἔγινε σὰν ἐπιβράβευση τοῦ ἀγώνα ὅλου τοῦ προοδευτικοῦ βελγικοῦ λαοῦ γιὰ σωτηρία τῆς Κύπρου καὶ δήλωσαν πὼς ἡ βελγικὴ Ἐπιτροπὴ Ἀλληλεγγύης γιὰ τὴν Κύπρο θὰ συστηματοποιήσει καὶ θὰ μεθοδεύσει τὸν ἀγώνα της γιὰ τὴν κατίσχυση τῶν δικαίων τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ.

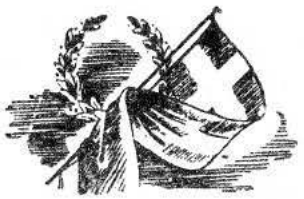

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ
ΑΝΑΚΟΙΝΩΘΕΝ

PUBLIC INFORMATION OFFICE
PRESS RELEASE

'Αρ. 8 24 Νοεμβρίου, 1978.

ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΩΝ ΣΤΟΥΣ κ.κ. JOSEPH BATTEN ΚΑΙ ΓΙΑΝΝΗ ΓΙΑΝΝΕΡΙΔΗ ΤΗΣ ΒΕΛΓΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Τό Σωματεῖο 'Ελεύθερη Κυθρέα τίμησε χθές σέ εἰδική τελετή, στό ξενοδοχεῖο ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ, στή Λευκωσία τόν κ. Joseph Batten, Πρόεδρο τῆς Βελγικῆς 'Επιτροπῆς 'Αλληλεγγύης πρός τήν Κύπρο καί τόν κ. Γιάννη Γιαννερίδη μέλος τῆς ἴδιας 'Επιτροπῆς.

Στούς κ.κ. Batten καί Γιαννερίδη ἀπονεμήθηκαν τιμητικά διπλώματα γιά τήν προσφορά τους στόν ἀγώνα γιά διαφώτιση τῆς Κύπρου.

Σέ χαιρετισμό του, πού διαβάστηκε ἀπό τόν Γενικό Γραμματέα τοῦ Σωματείου 'Ελεύθερη Κυθρέα κ. Κ. Κυριάκου, ὁ 'Υφυπουργός 'Εσωτερικῶν κ. Σ. Κατσελλής, ἀφοῦ συνεχάρη τό Σωματεῖο "'Ελεύθερη Κυθρέα" γιά τή συνεχή καί καρποφόρα δραστηριότητά του πρός τήν κατεύθυνση τῆς δικαιώσεως τῶν ἀγώνων τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, ἐξῆρε τήν πολύπτυχη προσφορά τῶν δυό τιμωμένων φίλων τῆς Κύπρου καί μεταξύ ἄλλων ἀνέφερε:-

" 'Ακούραστος φίλος τῆς Κύπρου ὁ κ. Batten χωρίς νά ὑπολογίσει κόπους καί προσωπικές θυσίες καταβάλλει συνέχεῖς προσπάθειες γιά νά ἐνημερώσει τήν κοινή γνώμη τῆς χώρας του καθώς καί τόν πολιτικό κόσμο καί τήν Κυβέρνηση τοῦ Βελγίου πάνω στό ἀνελέητο δράμα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καί νά διατηρήσει πάντα ἐπίκαιρο τό Κυπριακό πρόβλημα."

'Αναφερόμενος στόν κ. Γιαννερίδη ὁ κ. 'Υφυπουργός εἶπε:-

"'Ο κ. Γιαννερίδης, ἐκτός ἀπό τήν ἰδιότητά του ὡς μέλους τῆς Βελγικῆς 'Επιτροπῆς 'Αλληλεγγύης πρός τήν Κύπρο, εἶναι καί ὑπεύθυνος Τμήματος 'Ελληνικῶν καί Κυπριακῶν 'Υποθέσεων τῆς Παγκόσμιας Συνομοσπονδίας 'Εργασίας, ἡ ὁποία ὅλη δραστηριότητά του εἶναι καλά γνωστή στόν Κυπριακό λαό."

.../2

Καταλήγοντας ὁ κ. Κατσελλής εἶπε:-

"Γιά ἄλλη μιά φορά συγχαίρω τόσο τό Σωματεῖο γιά τήν πραγματική ἐθνική στάση του, τήν ἀγωνιστικότητα καί τήν ὅλη δραστηριότητά του ὅσο καί τούς δυό ἐκλεκτούς φίλους μας καί εὔχομαι ὅπως,μέ τήν ἐπιστροφή στά σπίτια μας,μποροῦμε νά δείξουμε τήν ἀγάπη μας ξανά φιλοξενώντας τους στ'ἀγαπημένα λεύτερα πιά χώματά μας."

Τήν προσφορά τῶν κ.κ.Batten καί Γιαννερίδη ἐξῆρε ἐπίσης ὁ Πρόεδρος τοῦ Σωματείου 'Ελεύθερη Κυθρέα κ. Πέτρος Στυλιανοῦ ὁ ὁποῖος μεταξύ ἄλλων, εἶπε:-

"'Ο κ. Batten, χωρίς νά φεισθεῖ κόπων καί προσωπικῶν θυσιῶν,ρόθηκε ἀλόθυχα στόν ἀγώνα τοῦ λαοῦ μας καί στάθηκε ἀπό τίς πρῶτες στιγμές τῆς Κυπριακῆς Τραγωδίας ατό πλευρό τῆς Κύπρου. 'Εξάλλου, ὁ κ. Γιαννερίδης ἀναπτύσσει ἔντονη δραστηριότητα μεταξύ τοῦ πολιτικοῦ κόσμου τοῦ Βελγίου γιά τήν Κυπριακή 'Υπόθεση."

Οἱ κ.κ. Batten καί Γιαννερίδης,ἀφοῦ εὐχαρίστησαν γιά τήν τιμή πού τούς ἔγινε καί τή φιλοξενία πού τούς παρασχέθηκε,ἔδωσαν τή διαβεβαίωση πώς θά συνεχίσουν νά ἐργάζονται γιά τή ὑπόθεση τῆς Κύπρου.

Οἱ κ.κ. Batten καί Γιαννερίδης βρίσκονταν στήν Κύπρο ὡς σύνεδροι στή Διεθνή Συνδικαλιστική Διάσκεψη 'Αλληλεγγύης πρός τήν Κύπρο.

/Π.Σπ.

Τὸ ἐπίσημο δελτίο τοῦ Γραφείου Δημοσίων Πληροφοριῶν (ἀρ 8/24.11.78) ποὺ ἀναφέρεται στὴν τελετὴ τοῦ σωματείου «Ἐλεύθερη Κυθρέα» πρὸς τιμὴν τῶν κ.κ. Μπάττεν καὶ Γιαννερίδη.

Φωνή ἀπό τήν Κύπρο

Μιά ἐνδιαφέρουσα ἔκδοση. Ἡ πνευματική κίνηση στό βασανισμένο νησί. Σειρά ἀπό δραστηριότητες

Μερικά ἀπό τά περιοδικά, πού κυκλοφοροῦν στήν Κύπρο, δέν ἐνημερώνουν μόνο τόν παλμό τοῦ νησιοῦ, τήν λογοτεχνική ἔφεση καί ἐπίδοση τῶν Κυπρίων, τίς καλλιτεχνικές ἐκδηλώσεις στή μεγαλόνησο. Δέν εἶναι μόνο αὐτά πού δημιουργοῦν στήν σκέψη τοῦ ἀναγνώστη μιά εἰκόνα γιά τήν ἐξέλιξη καί τήν ἔξαρση τῆς πνευματικῆς κίνησης στό βασανισμένο νησί.

Προσφέρουν κάτι τό καλύτερο: τό ἀγωνιστικό του πνεῦμα καί τήν δραστηριότητα τῶν Κυπρίων, πού συνεχίζουν τόν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ κατακτητοῦ σέ κάθε ἐκδήλωση τῆς ζωῆς, ἀπό τήν πολιτιστική ἔκφραση μέχρι καί τήν συμβολή γιά τήν λύση τῶν μεγάλων προβλημάτων, πού δημιουργοῦνται μέ τήν τουρκική κατοχή. Ἕνα ἀπό τά περιοδικά αὐτά τιτλοφορεῖται «Ἐλεύθερη Κυθρέα» καί ἐκδίδεται κάθε τρίμηνο. Ἡ πρώτη του ἔκδοση κυκλοφόρησε τό 1978. Κυθρέα εἶναι μιά κωμόπολη τῆς ἀπό τούς Τούρκους κατεχόμενης Κύπρου, πού ἔχει συνεχῆ βίο ἀπό τά πανάρχαια χρόνια, ἀπό τήν νεολιθική ἐποχή, μέχρι σήμερα. Ἡ ζωή τῆς κωμόπολης αὐτῆς εἶναι σχεδόν ταυτισμένη μέ τήν ζωή τῆς Κύπρου, σ' ὅλες τίς ἐκδηλώσεις καί σ' ὅλες της τίς περιπέτειες. Πρόσφυγες τώρα οἱ Κυθρεῶτες συγκεντρώθηκαν καί συνεχίζουν τόν ἀγῶνα τους γιά τήν ἐλευθερία τῆς γενέτειράς τους. Καί μιά ἀπό τίς ἐκδηλώσεις τους αὐτές εἶναι «Ἡ Ἐλεύθερη Κυθρέα», πού ἀντικατοπτρίζει τήν δραστηριότητά τους καί τόν ἀγῶνα τους.

Ἐτσι μέ τήν «Ἐλεύθερη Κυθρέα» οἱ Κυθρεῶτες συνεχίζουν τήν ζωή τους στήν προσφυγιά καί τήν περιγράφουν ὁλοζώντανη. Μιά σειρά ἀπό δραστηριότητες διαφαίνεται στό κάθε ἄρθρο πού συγκινεῖ καί προκαλεῖ τόν θαυμασμό. Ἀπό τήν προσπάθεια νά διασωθοῦν τά ὅσια καί τά ἱερά, ὅπως ἡ τοῦ ταπεινοῦ λειτουργοῦ παπα-Κώστα Παπαναστασίου πού διέσωσε τά λείψανα τοῦ Ἁγίου Δημητριανοῦ τῆς Κυθρέας —μιά ἄλλη συγκινητική ἔκφραση τοῦ παραδείγματος τοῦ Αἰνεία μέ τούς ἐφέστιους θεούς του— μέχρι τόν ἀγῶνα γιά νά φανεῖ ἡ ἐπίβουλη τουρκική στάση στήν Κύπρο. Γι' αὐτό καί τονίζεται στόν πρόλογο: «Τό περιοδικό δέν θάναι ἕνα καθαρά ἱστορικό καί πολιτιστικό ἔντυπο. Θάναι ὁ διαπαρύσιος κήρυκας τοῦ ἀσίγαστου αἰτήματος τοῦ προσφυγικοῦ κόσμου, νά ἐπιστρέψει στά σπίτια του, ὅπως οἱ ἐπανειλημμένες ἀποφάσεις καί τά ψηφίσματα τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας καί τῆς Γενικῆς Συνέλευσης τοῦ ΟΗΕ τό ἐπιτάσσουν...».

Ὅπως ὑπογραμμίζεται, δυό εἶναι οἱ στόχοι τοῦ περιοδικοῦ. Ὁ ἕνας εἶναι ἱστορικοπολιτιστικός καί ὁ ἄλλος ἐθνικοαπελευθερωτικός, καί ἀποστολή του εἶναι ἡ ἐπάνοδος τῶν 15.000 Κυθρεωτῶν προσφύγων στήν ἀγαπημένη τους Κυθρέα. Καί ὅλα αὐτά ἐκφράζονται μέ τό ὅλα σφρίγος καί ζωντάνια περιεχόμενο τοῦ περιοδικοῦ. Ἡ τοπική πολιτιστική λατρεία, ὅπως οἱ ἐκδηλώσεις τιμῆς καί πίστεως γιά τόν Ἅγιο Δημητριανό, ἡ δημοσίευση στοιχείων γιά τήν οἰκονομική καί ἐμπορική κίνηση τῆς Κυθρέας καί τῆς περιοχῆς της κατά τά παλιά χρόνια, οἱ ἐκθέσεις τέχνης πού γίνονται ἀκόμη καί σήμερα ἀπό τούς Κυθρεῶτες πρόσφυγες, ἡ διάσωση μέ τήν δημοσίευση τοῦ λαογραφικοῦ πλούτου, ὅπως παλαιῶν ἠθῶν καί ἐθίμων, ποιήματα πού παρουσιάζουν κατά τρόπο ἀνάγλυφο τήν ἔφεση τῶν Κυπρίων γιά τήν λογοτεχνική ἔκφραση, καί τό σπουδαιότερο, ἔγγραφα ἀπό τήν δραστηριότητα τοῦ σωματείου «Ἐλεύθερη Κυθρέα», στήν προσπάθειά του νά ἀπελευθερωθοῦν τά κατεχόμενα ἀπό τούς Τούρκους ἐδάφη.

Ὅλα τά ἔγγραφα αὐτά φανερώνουν τούς σκοπούς τοῦ κατακτητῆ νά κρατήσει διά τῆς βίας περιοχές πού δέν τοῦ ἀνήκουν μέ τήν πρόφαση τῆς προστασίας τῶν Τουρκοκυπρίων πού οὔτε θέλουν, οὔτε ἀνέχονται τήν προστασία αὐτή. Ἐπίσης πολλά ἀπό τά ἔγγραφα καί τίς ἀφηγήσεις αὐτές ἀναφέρονται στήν συνεργασία καί τήν ἁρμονική συμβίωση πού ὑπῆρχε μεταξύ τῶν Ἑλληνοκυπρίων καί τῶν Τορκοκυπρίων καί πού τελικά τήν διέκοψαν καί τήν κατέστρεψαν διά τῆς βίας οἱ Τοῦρκοι. Ὑπογραμμίζεται σέ ἕνα ἀπό τά ἔγγραφα αὐτά, ὅτι ὁ σημερινός ἡγέτης τῶν Τουρκοκυπρίων Ραούφ Ντενκτάς σώθηκε ἀπό βέβαιο πνιγμό, ὅταν, σέ ἡλικία 15 χρόνων, κολυμποῦσε στήν τρικυμισμένη θάλασσα, ἀπό ἕνα Ἑλληνοκύπριο φίλο του. Ἀλλα πάλι ἔγγραφα προτείνουν στήν κυπριακή κυβέρνηση τήν ἐνίσχυση τῶν μέτρων ἀμύνης καί ἄλλα ἀπευθύνονται στήν ἐπιτροπή ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, στό Στρασβοῦργο, γιά νά ζητήσουν τήν ἐφαρμογή τῶν σχετικῶν ἀποφάσεων στήν Κύπρο.

Μερικά ἀπό τά ἔγγραφα αὐτά ἀπευθύνονται σέ ξένους πρεσβευτάς στήν Κύπρο καί ἐκφράζουν ἐντονώτατες διαμαρτυρίες γιά τό γεγονός ὅτι πλοῖα πού φέρουν τίς σημαίες τῶν κρατῶν πού ἀντιπροσωπεύουν οἱ πρεσβευτές αὐτοί στήν Κύπρο, μεταφέρουν τά ὅσα ἁρπάζουν οἱ Τοῦρκοι στά κυπριακά ἐδάφη πού κατέχουν. Καί εἶναι ὅλα τά ἔγγραφα αὐτά μιά φωνή διαμαρτυρίας σ' ὅλο τόν πολιτισμένο κόσμο. Ἰδιαίτερα χαρακτηριστικό εἶναι ἕνα πού ἀπευθύνεται στόν πρέσβυ τῆς Δανίας στή Λευκωσία καί τονίζει: «Ἐκ μέρους τῶν 15.000 ἐκτοπισθέντων ὑπό τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων εἰσβολῆς Ἑλληνοκυπρίων Κυθρέας καί περιοχῆς, παρακαλῶ, ὅπως διαβιβάσετε πρός τήν κυβέρνησιν τῆς φίλης χώρας σας, τά αἰσθήματα ἐντόνου διαμαρτυρίας τῶν διά τό γεγονός ὅτι πλοῖα ὑπό τήν σημαίαν τῆς χώρας σας προσεγγίζουν τούς ὑπό τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων εἰσβολῆς κατεχομένους λιμένας τῆς νήσου μας συντελοῦντα τοιουτοτρόπως εἰς τήν ὑποβοήθησιν τοῦ ἔργου τῆς ληστρικῆς ἐμπορίας καί καταληστεύσεως —ἐν μέσῳ 20οῦ αἰῶνι— τῶν προϊόντων τοῦ μόχθου καί τοῦ ἱδρῶτος τῶν Ἑλληνοκυπρίων προσφύγων...».

Χ. Λ.

Ἀκόμα μιά φορά ὁ Χρῆστος Λαμπρινός ὑψώνει ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας «Μακεδονία» (Θεσσαλονίκης) γιά τήν προδομένη Κύπρο.

Κυθρεώτικο διήγημα

ΤΟ ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙ ΤΟΥ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ

ΑΧΙΛΛΕΑ ΑΙΜΙΛΙΑΝΙΔΗ

Πρόλογος ΠΕΤΡΟΥ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ

ΑΡΧΙΖΟΥΜΕ ἀπὸ τὸ σημερινὸ τεῦχος τὴ δημοσίευση διηγημάτων τοῦ ἀείμνηστου Δρα Ἀχιλλέα Κ. Αἰμιλιανίδη ἀπὸ τὴν ἔκδοσή του «Παλιὰ Κύπρος» (Βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἑστίας). Ὁ ἀείμνηστος Ἀχιλλέας Αἰμιλιανίδης εἶχε τὴν καταγωγή του ἀπὸ τὴν Κυθρέα: ὁ πατέρας του, ὀφθαλμίατρος, Κωνσταντῖνος Αἰμιλιανίδης γεννήθηκε στὰ 1980 στὴν ἐνορία Ἁγίου Ἀνδρονίκου (στὴν περιοχὴ τὴ γνωστὴ σὰν Τούμπα) τῆς Κυθρέας. Ὁ ἀείμνηστος Αἰμιλιανίδης συνήθιζε μέχρι τὸ Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο νὰ ἐπισκέπτεται τὴν Κυθρέα καὶ τοὺς πολλοὺς συγγενεῖς του στὴν περιοχὴ τῆς Τούμπας.

Τὸ διήγημα ποὺ δημοσιεύουμε σήμερα («Τὸ παρεκκλήσι τοῦ Ἀρχάγγελου») βρίσκεται στὴν Τούμπα κι ἀσφαλῶς ἀπὸ τὶς ἐπισκέψεις του στὴν κοινότητα καὶ εἰδικότερα στὴν περιοχὴ θὰ ἄντλησε τὰ ὁμορφα παραδοσιακὰ στοιχεῖα τοῦ διηγήματος ὁ ἀείμνηστος Αἰμιλιανίδης, ποὺ μὲ τὴν πλούσια φαντασία του τὰ ἔδεσε στὸ ὑπέροχο αὐτὸ διήγημα, ποὺ πρῶτο δημοσιεύουμε σήμερα.

Παρὰ τὸ γεγονὸς πὼς γιὰ τὸν ἀείμνηστο Αἰμιλιανίδη συγγράφεται ἀπὸ φίλο συνεργάτη εἰδικὸ σημείωμα, ποὺ θὰ μεταδοθεῖ ἀπὸ τὸ P.I.K. καὶ θὰ δημοσιευθεῖ στὸν «Κυπριακὸ Λόγο», ἐντούτοις παραθέτουμε σύντομο βιογραφικὸ σημείωμά του, ὅπως δημοσιεύτηκε στὸν κυπριακὸ τύπο τὶς μέρες τοῦ θανάτου του:

Ἐγεννήθη τὸ 1903 εἰς Λευκωσία ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ ἰατροῦ Κωνσταντίνου Αἰμιλιανίδη. Μετὰ ἀπὸ ἄριστες σπουδὲς στὸ Παγκύπριο Γυμνάσιο ὅπου ἔτυχε τοῦ ἄρτι συσταθέντος Σεβερείου Βραβείου καὶ στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν ὅπου πῆρε τὸ πτυχίο τῆς νομικῆς, ἐγκατεστάθη στὴν Λευκωσία ὅπου δικηγοροῦσε ἀπὸ τὸ 1923, συνεχιστὴς τοῦ δικηγορικοῦ γραφείου τοῦ θείου του Ἀχιλλέα Κυριακίδη. Στὴν περίοδο ἀπὸ τὸ 1923—30, ἐπεδόθη σὲ μεταπτυχιακὲς σπουδὲς σὲ Εὐρωπαϊκὰ Πανεπιστήμια, παίρνοντας μὲ ἄριστα τὸν τίτλο τοῦ διδάκτορα τοῦ Δικαίου τὸ 1928 καὶ 3 ὑποτροφίες στὴν Ἀκαδημία Διεθνοῦς Δικαίου τῆς Χάγης, παρακολούθησε δὲ μαθήματα στὴν Γενεύη, στὸ Παρίσι, τὴ Χαϊδελβέργη καὶ τὸ Λονδίνο.

Ὁ ἀείμνηστος Ἀχιλλέας Αἰμιλιανίδης.

Ἡ ἐθνικὴ δρᾶσις τοῦ Αἰμιλιανίδη ἦταν πλουσιωτάτη. Σὰν Γραμματεὺς τῆς Ἐθνικῆς Ὀργανώσεως Κύπρου διεδραμάτισε ἡγετικὸ ρόλο στὴν ἐξέγερση τοῦ 1931 καὶ γι' αὐτὸ τὸν λόγο ἐκτοπίσθηκε γιὰ 3 χρό-

νια στὸν Ἅγιο Νικολάο Πάφου καὶ Κυθρέα. Στὸν ἀντιαποικιακὸ ἀγώνα μέχρι τὸ 1959 ἡ δρᾶσις του ἦταν πλουσία καὶ δὲν περιορίστηκε μόνο σὲ μαχητικὲς ἀρθρογραφίες καὶ σὲ ὑπεράσπιση τῶν διωκωμένων ἀπὸ τοὺς Ἄγγλους ἀγωνιστῶν. Μὲ μαχητικότητα ἀλλὰ καὶ ἀνωτερότητα προσέφερε πολλὰ στὸν Ἐθνικὸ Ἀγώνα σὰν Ἐθναρχικὸς Σύμβουλος καὶ σὰν εἰδικὸς διεθνολόγος σύμβουλος τῆς Ἐθναρχίας.

Σὰν δικηγόρος διεκρίθη πάντοτε γιὰ τὴν μαχητικότητα ἀλλὰ καὶ τὸν ἀνθρωπισμό του, ὑπηρέτησε δὲ πιστὰ τόσο τὴν μαχομένη δικηγορία, ὅσο καὶ τὴν νομικὴ ἐπιστήμη, στὴν ὁποία προσέφερε σημαντικὸ ἀριθμὸ νομικῶν μελετῶν. Διετέλεσε Πρόεδρος τοῦ Δικηγορικοῦ Συμβουλίου καὶ ἐκπροσώπησε τὸν νομικὸ κόσμο τῆς Κύπρου σὲ πολλὰ διεθνῆ Συνέδρια καὶ Σεμινάρια.

Σὰν λογοτέχνης τιμήθηκε ἰδιαίτερα γιὰ τὴν συγγραφικὴ του δραστηριότητα μὲ βραβεῖα καὶ ἐπαίνους ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Γαλλία καὶ ἐκπροσώπησε τὴν Κύπρο σὲ πολλὰ λογοτεχνικὰ συνέδρια. Μόλις τελευταίως τιμήθηκε μὲ τὸ βραβεῖο «Ἔντγκαρ Ἄλαν Πόε» γιὰ τὴ συμβολή του στὴν Γαλλικὴ Ποίηση. Σὰν ἱστορικὸς εἶχε τὴν ἱκανοποίηση νὰ δῆ τὴν γραμμένη στὰ Γαλλικὰ «Ἱστορία τῆς Κύπρου» νὰ ἐκτυπώνεται ἀπὸ τὸ Σύνδεσμο Γαλλικῶν Πανεπιστημίων σὲ 3 μέχρι σήμερα ἐκδόσεις.

Στὴν κοινωνικὴ ζωὴ τῆς Κύπρου ὁ Αἰμιλιανίδης μετέσχε ἔντονα διατελέσας σὰν Ἱδρυτικὸ Μέλος καὶ Μέλος Συμβουλείων πλείστων πνευματικῶν Ἱδρυμάτων σὰν τὴν «Ἑταιρεία Κυπριακῶν Σπουδῶν», «Κυπριακὴ Ἑταιρεία Νομικῶν Μελετῶν» κ.ἄ.

Διετέλεσε ἀντεπιστέλλον Μέλος τῆς Ἀκαδημίας Προβηγγίας, μέλος τοῦ Διεθνοῦς Συνδέσμου Δικαίου, Μέλος τοῦ Ἑλληνικοῦ Συνδέσμου Διεθνοῦς καὶ Συντηρητικοῦ Δικαίου, Μέλος τῆς Ἑνώσεως Συγγραφέων τῆς Γαλλίας καὶ Μέλος πλείστων ἄλλων Διεθνῶν Ὀργανώσεων.

Ἀπὸ τὴ Γαλλικὴ Κυβέρνηση παρασημοφορήθηκε δὶς καὶ ἀνεκηρύχθη Ἱππότης τοῦ Ἐθνικοῦ Τάγματος τῆς Ἀξίας τῆς Γαλλίας καὶ Ἱππότης τοῦ Τάγματος τῶν Γραμμάτων καὶ τῶν Τεχνῶν τῆς Γαλλίας.

Ὁ ἐκλιπὼν ἀφήνει σύζυγον τὴν Χλόην Αἰμιλιανίδου, θυγατέρα τοῦ ἀείμνηστου δικηγόρου Γεωργίου Κρηναίου, καὶ δύο τέκνα ἐκ τῶν ὁποίων ὁ υἱός του, ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἐκλιπόντος Αἰμιλίου Αἰμιλιανίδη, παραμένουν συνεχισταὶ τοῦ δικηγορικοῦ των γραφείου.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ

Νομικά:

1) Περὶ τῶν Βρεττανικῶν Συλοδικείων — 1926.

2) Ὁ μεταπολεμικὸς ἀνθρωπισμὸς καὶ ἡ κοινωνία τῶν Ἐθνῶν — 1928.

3) Ἡ κρατικὴ κηδεμονία καὶ ἡ Προστασία τοῦ Ἀτόμου — 1929.

4) Διομολογήσεις καὶ Προνόμια τῶν Ἀλλοδαπῶν ἐν Κύπρῳ — 1937.

5) Τὸ ζήτημα τῆς Ἰθαγενείας τῶν Κυπρίων — 1939.

6) Ἡ ἐξέλιξις τοῦ δικαίου τῶν μικτῶν γάμων ἐν Κύπρῳ — 1939.

7) Ἡ Συνθήκη Εἰρήνης τῆς 7ης Σεπτεμβρίου 1450 — 1940.

8) A case of Collective Statelessness The Cyprus in Egypt — 1951.

9) The Hellenic Laws of Cyprus and the Hexabibios — 1951.

10) Interracial and Interreligious Laws in Cyprus — 1959.

11) The Zurich and London Agreements — 1966.

12) Unted Sations Forces Function — 1966.

13) Ἡ ἐξέλιξις τῆς Αὐτοδιοικήσεως ἐν Κύπρῳ — 1967.

14) Τὸ Ἰδιωτικὸν Διεθνὲς Δίκαιον ἐν Κύπρῳ — 1974.

15) Labour Law in Cyprus — 1978.
καὶ πλεῖστες ὅσες Νομικὲς Μελέτες σὲ Κυπριακὰ καὶ Ξένα Νομικὰ Περιοδικά.

Λογοτεχνικά:

1) Παλιὰ Κύπρος — 1933 μὲ πρόλογο Γρηγορίου Ξενοπούλου καὶ σὲ Γαλλικὴ Μετάφραση τὸ 1965.

2) Χρύσιλα — 1937 μὲ πρόλογο τοῦ 'Ακαδημαϊκοῦ Φήλιας Λαπέσκουε καὶ σὲ γαλλικὴ μετάφραση τὸ 1938.

3) 'Η Γερμανία σήμερα — 1962.

4) 'Η Συμφωνία τοῦ Λυτρωμοῦ (1960) καὶ σὲ Γαλλικὴ μετάφραση τὸ 1966.

'Ιστορικά:

1) 'Η Ελληνικότης τῆς Κύπρου — 1944.

2) Hellenic Cyprus — 1946.

3) 'Η Φραγκοκρατία ἐν Κύπρῳ (1938) — μετάφρασις.

4) Histoire de Chypre — 1952,
μὲ 'Ελληνικὴ μετάφραση 1966.

5) 'Απόπειραι 'Αφελληνισμοῦ τῆς Κύπρου — 1967.

ΤΟ ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙ ΤΟΥ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ

Σὰν ἔφτασε στὸ Κεφαλόβρυσο, σταμάτησεν ἡ συνοδιὰ μὲ τὴν χτυπημένη.

'Ακούμπησαν χάμω τὸ στρωσίδι ἀπὸ χλωρὰ κλαδιὰ μὲ τὴν ἀρχόντισσα πάνω πλαγιασμένη κι ἔτρεξαν νὰ φέρουν δροσερὸ νέρο ἀπ' τὴν πηγή, νὰ πλύνουν τὶς λαβωματιές της. 'Ασάλευτη σὰν πεθαμένη, μὲ σφαλιστὰ τὰ μάτια ἦταν ξαπλωμένη ἡ 'Ακυλίνα, ἡ νιόπαντρη ἀρχόντισσα. Μισάνοιχτα καὶ μαραμένα τὰ χείλια της σὰ νὰ τἄγγιξεν ὁ Χάρος καὶ ρούφηξε τὴ δροσιά τους. 'Ολόχλωμα τὰ μάγουλά της σὰν τριαντάφυλλα ἀπὸ τὸ ξεροβόρι μαραμένα. Κουρέλια ματωμένα γένηκαν τὰ πλουμιστά της ροῦχα τ' ἀσημοκέντητα ποὺ τἄφερεν ἀπὸ τὴ Βενετιὰ ὁ καλός της. 'Απ' τὸ χέρι κι ἀπ' τὸ γόνατο τὸ αἷμα δὲν ἔπαψε νὰ τρέχῃ.

Κι ὁ ἄντρας της, ὁ ἄρχοντας Φραντζέσκος, μὲ χαμηλωμένο τὸ κεφάλι πῆγε καὶ στάθηκεν ἀπάνωθέ της. Ἔβγαλε τὸ φτερωτὸ καπέλλο του καὶ τὴν κοίταζε δίχως νὰ μιλᾷ, τραβώντας ἀδιάκοπα τὸ ξανθό του γένι. 'Η συμφορὰ ἡ ἀλόγιαστη τοῦ σφάλησε τὸ στόμα. Μήνας δὲν πέρασεν ἀπὸ τὴ μέρα ποὺ παντρεύτηκαν. Κι ἦταν κι οἱ δυό τους τόσο μεθυσμένοι ἀπὸ ἔρωτα, ποὺ μαύρη σκέψη στὸ μυαλό τους δὲ χωροῦσε. Τόσο ἦταν χαρούμενος ὁ ἄρχοντας σήμερα τὸ πρωῒ πρὶν φύγουν ἀπ' τὸ κάστρο τῆς Κερήνειας γιὰ τὸ Παλαίκυθρο ποὺ τοὺς εἶχαν καλεσμένους, ποὺ σκόρπισε φλουριὰ στοὺς ὑπηρέτες καὶ χάρισε δυὸ πουγγιὰ στὸ μοναστήρι τὸ φράγκικο καί, γιὰ τῆς 'Ακυλίνας τὸ χατίρι, ἄλλο ἕνα στῶν Ρωμιῶν τὴν ἐκκλησιά. Γιὰ τὴ γυναίκα του τὴν ἀγαπημένη ἔτρεξεν ὁ ἴδιος τ' ἄλογο νὰ φέρῃ καὶ μπροστά της γονάτισε, στὸ πόδι του νὰ πατήσῃ γιὰ ν' ἀνεβῇ στὴ σέλλα. Αὐτὸς ποὺ ἀπ' τὴν περηφάνια του μήτε τὰ φρύδια του κινοῦσε σὰν οἱ διαβάτες ἔσκυβαν μπροστά του μὲ βγαλμένα τα σκουφιὰ καὶ μὲ σέβας παράστεκαν ὥς νὰ προσπεράσῃ.

Καί, σὰν ξεκίνησαν, δὲν ἄφησε τοὺς καβαλλάρηδες ποὺ γιὰ συνοδιὰ τοῦ ἔδωκεν ὁ ἄρχοντας τῆς Κερήνειας σιμά τους νἀκλουθοῦν. Μπροστὰ τοὺς εἶπε νὰ πᾶνε, γιατὶ ὁ ἴδιος ἤξερε τὰ μονοπάτια καλύτερ' ἀπ' αὐτούς. Ἂν εἶχανε μιλιὰ τὰ λούλουδα τοῦ κάμπου καὶ τοῦ βουνοῦ τ' ἀγριοβότανα, θὲ νὰ τὸν καλωσόριζαν ἀπ' τὶς φορὲς ποὺ πέρασε. Καί, γυρίζοντας στὴν 'Ακυλίνα, τῆς εἶπε μὲ καμάρι:

—Ἂς μείνουμε μονάχοι μας οἱ δυό μας, μὲ τὴν ἀγάπη μας καὶ τὴ χαρά μας. Σὰν εἶμ' ἐγὼ στὸ πλάϊ σου, ἀνώφελη θἄν' ἡ συνοδιά. Στὸ δρόμο μου κανένας δὲν τολμᾷ νὰ βγῇ, γιατὶ τὸ ξέρουν ὅλοι πόσο κοφτερὸ εἶναι τὸ σπαθί μου καὶ πὼς για τὸ χατίρι σου εἶμ' ἄξιος μὲ δέκα ν' ἀναμετρηθῶ. 'Εσὺ δὲν εἶσαι σὰν τὶς ἄλλες. Εἶσαι τῆς καρδιᾶς μου ἡ κυρά.

Οἱ δυό τους πλάϊ—πλάϊ γιὰ τὴν ἀγάπη τους μιλοῦσαν καὶ γιὰ τῆς Ἀκυλίνας τὶς φορεσιὲς τὶς βενετσιάνικες ποὺ τὶς ἀρχόντισσες θὰ θάμπωναν τὶς ἄλλες. Κι ἀκόμα γιὰ τοὺς φίλους ποὺ θὰ τοὺς καρτεροῦσαν στὸ Παλαίκυθρο, τὶς γιορτὲς ποὺ θἄδιναν γιὰ χάρη τους καὶ τὰ κυνήγια ποὺ θὰ ἔκαναν μὲ γεράκια γυμνασμένα σὰ στὸν παλιὸ καιρό.

Κι ὄντας πιὰ τὸν κάμπον ἄφησαν γιὰ τὸ μονοπάτι τοῦ βουνοῦ, μπροστὰ ἡ Ἀκυλίνα κι ὁ Φραντζέσκος πίσω ἀνέβαιναν γιὰ ὥρα πολλὴ ἀνάμεσα σὲ πεῦκα καὶ χαρουπιές, τὶς κουμαριὲς καὶ τὶς φασκομηλιὲς τὶς ἀνθισμένες καὶ τὰ θυμάρια ποὺ μοσκοβολοῦσαν. Μονάχοι τους μὲ συνοδιὰ τῆς ἀγριομέλισσας τὸ βούισμα ἢ τὸ καιλάϊδισμα πουλιοῦ.

Σὰν ἔφτασαν κουρασμένοι στὴν κορφή, πέζεψαν κι ἔκατσαν κάτω ἀπὸ ἕνα πεῦκο νὰ ξαποστάσουν, σὰ γύρισαν τὰ μάτια τους κατὰ τὸ Νοτιά, θάμπωσαν ἀπὸ τὴν ὁμορφιὰ ποὺ ἀντίκρυσαν. Κάτω ἀπ' τὸ βουνὸ ἁπλωνόταν λουσμένος στὸ φῶς ὁ κάμπος ὁ ἀπέραντος τῆς Μεσαριᾶς. Στὰ πόδια τοῦ βουνοῦ ἡ Κυθρέα μὲ τὶς μικρές της ἐκκλησιὲς καὶ τὰ ὁλάσπρα σπίτια της πνιγμένα μέσα σὲ δεντροθάλασσα ἀπὸ μουρ.ὲς καὶ λεμονιές. Πιὸ πέρα τὸ Παλαίκυθρο μὲ τὸν παλιό του πύργο καὶ γύρω τ' ἄλλα τὰ χωριά, τὸ Ἔξω Μετόχι, ἡ Μιὰ Μηλιά, ἡ Βώνη, σημάδια πρασινόμαυρα μέσ' στὸ χρυσάφι τῶν κάμπων. Ἀπ' τὴν ἄλλη τὴ μεριά, στὴν ἄκρη πέρα τοῦ δρόμου τοῦ φιδωτοῦ, ἡ Λευκωσία μὲ τὰ κάστρα της ὁλόγυρα καὶ τὴν Ἁγιὰ Σοφιὰ στὴ μέση, μὲ τὰ ψηλὰ καμπαναριὰ ποὺ φάνταζαν ὁλόχρυσα κάτω ἀπ' τὸ χάδι τοῦ ἥλιου.

Κοίταζαν ἀμίλητοι κι οἱ δυὸ καὶ δὲ χόρταινε ἡ ματιά τους, ὥς ποὺ ἡ Ἀκυλίνα γέρνοντας στοῦ Φραντζέσκου τὴν ἀγκαλιὰ ἐσφάλησε τὰ μάτια, μέσα τους κρατώντας τὴν ὁμορφιὰ ποὺ ὥς τώρα κοίταζε. Κι ὁ Φραντζέσκος νὰ καταλάβῃ δὲ μποροῦσε γιατὶ οἱ τόποι ἄλλαξαν ἔτσι σήμερα. Τόσες φορὲς ποὺ πέρασε ποτέ του δὲν τοὺς εἶδε τόσο ὄμορφους. Κοίταζε καὶ δὲ χόρταινεν, ὥς πού, νανουρισμένος κι ὁ ἴδιος ἀπ' τῶν πεύκων τὴ δοξαριὰ τὴ σιγανή, σφάλησε τὰ μάτια.

Σὰν ξύπνησαν, ἡ καρδιά τους δὲ βαστοῦσε νὰ φύγουν ἀπ' ἐκεῖ. Μὰ ἡ Κυθρέα ἦταν ἀκόμα μακρυὰ κι ἂς φαινόταν κάτω ἀπ' τὰ πόδια τους. Κι ἀπ' ἐκεῖ ἦταν ἄλλος τόσος δρόμος γιὰ νὰ φτάσουν στὸ Παλαίκυθρο. Σηκώθηκαν ἀνόρεχτα καὶ πῆραν τὸ μονοπάτι τῆς κατηφοριᾶς πάνω ἀπ' τὸ Κοκκινόγκρεμο. Μπροστὰ ἡ Ἀκυλίνα πάλι κι ὁ Φραντζέσκος πίσω. Μὰ νὰ ξεκινήσουν δὲν προφτάσαν κι ἄκουσαν ἀπὸ πάνω τους δυνατὸ φτερούγισμα κι ἕνα κράξιμο παράξενο πουλιῶν. Τρεῖς μεγάλοι γῦπες πετοῦσαν χαμηλὰ κι ἐρχόνταν ἴσα κατὰ πάνω τους. Ὅσο πλησίαζαν χαμήλωναν καὶ πιο πολύ, τόσο πού, σὰν ἔφτασαν πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια τους, νόμιζες πὼς, ἂν ἅπλωνες τὸ χέρι, θἄπιανες τὰ φτερά τους. Τρομαγμένη ἡ Ἀκυλίνα ἔσκυψε κι ἀγκάλιασε τοῦ ἁλόγου της τὸ λαιμό, μὰ πέρασαν οἱ γῦπες γρήγορα πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια τους αἰ χάθηκαν σὲ μιὰ στιγμὴ πίσω ἀπ' τὰ πεῦκα καὶ τὶς χαρουπιές.

—Μὴ φοβᾶσαι! Οἱ γῦπες δὲν πειράζουνε ἀνθρώπους. Κάποιο ψηφῆμι θὰ μυρίστηκαν καὶ τὸ γυρεύουν.

Γύρισε ὁ Φραντζέσκος νὰ τῆς πῇ, μὰ τὴν ἴδια τὴ στιγμὴ βλέπει ἄξαφνα τῆς Ἀκυλίνας τ' ἄλογο γρήγορα τὸ λαιμό του νὰ τινάζῃ, νὰ ψηλώνῃ, τὸ κεφάλι του κι εὐθὺς στὰ πισινά του πόδια νὰ σηκώνεται, σὰ νὰ ζητοῦσε ἀπὸ πάνω του τὴν καβαλλάρισσα νὰ πετάξῃ. Καί, τὴ στιγμή, καὶ τὸ γκρεμὸ ν' ἀρχινάῃ ἕνα τρέξιμο σὰ μανιασμένο. Ἀπ' τὸ ξάφνιασμά του ὁ Φραντζέσκος δὲ μπόρεσε μιλιὰ νὰ βγάλῃ ἀπὸ τὸ στόμα του. Μὰ γρήγορα ξαναῦρε τὴ φωνή του καὶ φώναξε δυνατὰ στὴν Ἀκυλίνα:

—Κρατήσου γερά! Βάστα σφιχτὰ τὰ χαλινάρια! Μὴ φοβᾶσαι κι ἔφτασα!

Φτέρνισε τ' ἄλογό του πίσω της εὐθὺς νὰ τρέξῃ, μ' αὐτὸ δὲν κούνησε. Πρώτη φορὰ ποὺ τὸν ἀφέντη του δὲν ἄκουε. Τὸ χτύπησε τότε μὲ πεῖσμα στὰ πλευρὰ πολλὲς φορές, μά, ὥς νὰ τὸ καταφέρῃ νὰ κινηθῇ,

τῆς Ἀκυλίνας τ' ἄλογο ἔστριψε κιόλας τὴν καμπὴ καὶ χάθηκε. Γρήγορα τὸ κυνήγησε, μά, προτοῦ νὰ φτάση στὴ στροφή, ἄκουσε ξαφνικὰ κάτι βαρὺ νὰ πέφτη μέσα στὸ γκρεμὸ καὶ πέτρες νὰ κατρακυλοῦν μαζί του. Πέτρες πολλές, καὶ τῆς Ἀκυλίνας τὴ φωνὴ τὴν τρομαγμένη νὰ λέη:

—Παναγιά μου!

—Ἀκυλίνα! Τί σοῦ στάθηκε; Φτάνω! Ποῦ εἶσαι;

Μ' ἀπόκριση καμιὰ δὲν ἤρθε. Μονάχα τῶν πετρῶν τὸ κατρακύλισμα ἀκόμα ἀκουόταν, ποὺ σὲ λίγο σταμάτησε κι ἁπλώθηκε ξανὰ τῆς μέρας ἡ γαλήνη.

Σὰν ἔφτασε στὴ στροφή, εἶδε μὲ τρόμο πὼς ἡ Ἀκυλίνα δὲ φαινόταν πουθενά. Ξεκαβαλλίκεψεν εὐθὺς κι ἔσκυψε πάνω ἀπ' τὸ γκρεμό, μὰ πάλι δὲν εἶδε τίποτε. Ἔτρεξε πάνω-κάτω φωνάζοντας σὰν τρελλός:

—Ἀκυλίνα, ποῦ εἶσαι; Ἔπαθες τίποτε; Μὴ φοβᾶσαι! Ἔρχομαι!

Μὰ τὰ λόγια του πάλι ἀπόκριση δὲν εἶχαν. Κατέβηκε πιὸ κάτω, μὰ τὸ ἴδιο πάλι, καὶ μόνο σὰ γονάτισε πάνω ἀπ' τὸ γκρεμό, μπόρεσε νὰ δῆ τὴν Ἀκυλίνα πεσμένη κάτω ἀνάμεσα στὶς πέτρες καὶ τοὺς βάτους, ματωμένη στὸ πρόσωπο, στὰ χέρια, μ' ἀνάλατα τὰ ὄμορφα μαλλιά, τὰ ροῦχα ξεσκισμένα καὶ τ' ἄλογο πιὸ κάτω, ποὺ βαριαγκομαχοῦσε λαβωμένο. Χλώμιασε στὴ στιγμή. Κρύος ἵδρωτας τοῦ ἔβρεξε τὸ μέτωπο. Τὰ μηλίγγια του χτυποῦσαν δυνατά. Νόμιζες πὼς ἤτανε νὰ πεταχτοῦν. Θόλωσαν τὰ μάτια του καὶ σκοτείνιασαν. Κάτι πῆγε νὰ πῆ, μὰ χάθηκαν τὰ λόγια του πρὶν ἀπ' τὸ στόμα του νὰ βγοῦν. Ὕστερα καλὰ-καλὰ τί γένηκε δὲ θυμόταν πιά. Μήτε πότε γύρισαν πίσω οἱ καβαλλάρηδες καὶ τοὺς βρῆκαν, μήτε πότε τὴν Ἀκυλίνα στὸ μονοπάτι ἀνέβασαν ἀπ' τὸ γκρεμὸ καὶ πότε στρωσίδι τῆς ἔπλεξαν ἀπὸ χλωρὰ κλαδιὰ καὶ πάνω τὴν ἐξάπλωσαν.

Καὶ τώρα ἀπάνωθέ της ἀμίλητος στεκόταν καὶ τὴν κοιτοῦσε μὲ καρδιὰ σφιγμένη. Μέσ' στὸ μυαλό του χίλιες σκέψεις κι ἔγνοιες στριφογύριζαν καὶ καμιὰ δὲν ἔστεκε. Νὰ καταλάβη δὲ μποροῦσε πῶς τὸν βρῆκε τοῦτο τὸ μεγάλο τὸ κακό. Τὸν βρῆκε τὸ παράπονο. Ποιὸ φταίσιμο μεγάλο ἔκανε καὶ τὸν παίδευεν ἔτσι ὁ Θεός; Μὴ σήμερα κιόλας τὸ πρωῒ στὶς ἐκκλησιὲς δὲ χάρισε τρία πουγγιὰ χρυσάφι; Ἡ συμφορὰ ἡ ἀναπάντεχη ἦταν τόσο μεγάλη, ποὺ κι ὁ ἴδιος τί νὰ πῆ δὲν ἤξερε.

Ἀνασήκωσε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὰ μάτια του κι εἶδε γύρω του πολλοὺς χωριάτες συναγμένους, νὰ στέκανται καὶ νὰ κοιτάζουν μὲ βγαλμένα σὰν πάντα τὰ σκουφιά τους. Μὰ σήμερα τοῦ φάνηκε πὼς τὸν κοίταζαν ἀλλιώτικα. Πὼς τὰ μάτια τους χαμογελούσανε κακά. Δὲν εἶχαν τὸ φόβο μέσα τους σὰν τὶς ἄλλες τὶς φορές. Σὰ νὰ χαιρόντουσαν, θαρρεῖς, γιὰ τὴ δική του συμφορά. Σκέψη κακὴ μπῆκε τότε ἄξαφνα μέσα στὸ μυαλό του. Νόμισε πὼς βρῆκε τοῦ κακοῦ τὴν ἀφορμή. Κάποιο μάτι κακό, δικό τους μάτι, τὴ χαρά του θὲ νὰ φθόνησε. Κάποια κατάρα δική τους θὰ τὸν βρῆκε. Πάντα δὲν ἤθελαν νὰ τὸν ἰδοῦν, μήτε νὰ τὸν ἀκούσουν, ὅσο κι ἂν στεκόνταν μπροστά του μὲ σέβας καὶ χαμηλωμένο τὸ κεφάλι. Ζητοῦσε τοὺς φόρους κάθε χρόνο καί, σὰν δὲν εἶχαν νὰ πληρώσουν, τὰ γεννήματα τοὺς ἔπαιρνε μέσ' ἀπὸ τ' ἀλώνια.

Ἀπ' τὸ θυμὸ τοῦ ἀνέβηκε τὸ αἷμα στὸ κεφάλι. Τοῦ ἦρθε νὰ τρέξη καταπάνω τους καὶ ν' ἀρχίση νὰ χτυπάη ἀλύπητα δεξιά, ζερβά, ὅποιον βρῆ μπροστά του, δίχως τὸ γιατὶ νὰ πῆ. Καί τότε ὅλοι τους θὰ ἔνιωθαν πὼς ἡ δύναμη δὲν ἔφυγεν ἀπ' τὰ χέρια τοῦ ἄρχοντα Φραντζέσκου. Σὰν καὶ πρῶτα θὲ νὰ τρέμανε σὰν ἄκουαν τ' ὄνομά του. Μουρμουρίζοντας μέσ' ἀπὸ τὰ δόντια του βρισιές, ἔσφιξε κιόλας τὶς γροθιές του κι ἦταν ἕτοιμος νὰ χυμήξη καταπάνω τους. Μὰ τὴν ἴδια κείνη τὴ στιγμὴ ἔνιωσε κάποιαν πίσω του νὰ τοῦ τραβᾶ τὸ χέρι. Ξαφνιασμένος μαζὶ καὶ θυμωμένος, γύρισε νὰ δῆ ποιὸς ἦταινε κεῖνος ποὺ τόλμησεν ἐπάνω του ν' ἀγγίξη. Μὰ σὰν ἀντίκρυσε μιὰ πεντάχρονη παιδούλα φοβισμένη κι ἀμίλητη μὲ τὸ ἕνα χέρι ἀπ' τὸ μανίκι νὰ τὸν τραβᾶ καὶ μὲ τ' ἄλλο ἕνα ποτήρι ἀ-

σημένιο νὰ τοῦ δίνη γεμάτο μὲ ροδόσταμα, στάθηκε μ' ἀνοιχτὸ τὸ στόμα. Μιὰ μάννα, ποιὸς ξέρει, κάποια πονόψυχη ὀρφὴ θὲ νὰ τῆς τόδωκε, στὴ λαβωμένη ἀρχόντισσα γιὰ νὰ τὸ φέρη. Ὁ θυμός του χάθηκε μὲ μιᾶς κι ἄθελα ξέσφιξε τὶς γροθιές του. Ἔσκυψε καὶ πῆρε τὸ ποτήρι ἀπ' τὸ χέρι της καὶ, σὰν ἡ παιδούλα πάντ' ἀμίλητη ἔφευγε τρεχάλα ἀπὸ κοντά του, ἀπόμεινε πάλι μὲ τὸν πόνο του. Μαλάκωσεν ἡ καρδιά του καὶ τὸν πῆρε τὸ παράπονο ξανά. Βούρκωσαν τὰ μάτια του κι ἔνιωσε τὰ γόνατά του νὰ λυγοῦν, τὰ χέρια του νὰ τρέμουν. Ἕνας στεναγμὸς τοῦ ξέφυγεν ἀπ' τὰ στήθια. Τοῦ ἦρθε νὰ κλάψη. Νὰ πάη νὰ κάτση σὲ μιὰ πέτρα ἀπόμερα, νὰ βάλη μέσ' στὰ δυό του χέρια τὸ κεφάλι καὶ νὰ κλάψη πολὺ ὡς νὰ ξαλαφρώση ἡ καρδιά του. Μὰ γύρω του ἦταν τόσοι ἄνθρωποι ποὺ τὸν κοιτοῦσαν. Τὶ θὲ νὰ ἔλεγαν σὰ θωροῦσαν ἕναν ἄρχοντα νὰ κλαίη σὰν γριὰ μοιρολογήτρα; Ποιὸ σέβας, ποιὸ φόβο θὲ νὰ τοῦ βαστοῦσαν πιά; Δάγκωσε σφιχτὰ τὰ χείλια του, τόσο ποὺ τὰ μάτωσε, καὶ τὸ κεφάλι σκύβοντας, κατάπιε μέσα του τὸν καϋμό του τὸ μεγάλο, ποὺ ἦταν ἀπ' τὰ μάτια του νὰ βγῆ, νὰ ξεχυθῆ σὲ κλάμα ἀτέλειωτο. Ἔμεινεν ἔτσι γιὰ μιὰ στιγμή, μὰ παίρνοντας ὕστερα καινούργια δύναμη, τίναξε τὸ κεφάλι του καί, σμίγοντας τὰ φρύδια του, φώναξε στοὺς χωριάτες τὸν καστελλάνο νὰ πᾶνε νὰ τοῦ φέρουν τοῦ χωριοῦ. Γύρισε ὕστερα καί, δίνοντας σ' ἕνα ἀπ' τοὺς δικούς του καβαλλάρηδες τὸ δαχτυλίδι του, τοῦ ὁρμήνεψε μὲ τ' ἄλογο στὴ Λευκωσία νὰ πάη σὰ σαΐτα, στὸ σπίτι τοῦ Γιάννη τοῦ Γραικοῦ, καὶ τὴν ἀρχόντισσα Εἰρήνη, τῆς Ἀκυλίνας τὴ μάννα, μαζί του νὰ φέρη στὴν Κυθρέα. Τὸ τὶ στάθηκε νὰ μὴν τῆς πῆ, ὅσο κι ἂν τὸν ρωτοῦσε.

Σὰν ἔδωκε τὴν προσταγή, γονάτισε πάνω ἀπὸ τὴν Ἀκυλίνα, τὸ πρόσωπό της νὰ ραντίση μὲ ροδόσταμα, τὰ χέρια της νὰ πλύνη. Μὰ ἦταν τοῦ κάκου πιά. Σὰν ἄγγισεν ἐπάνω της ἀνατρίχιασε. Ἡ Ἀκυλίνα δὲν ἦταν πιὰ τοῦ κόσμου τούτου. Ἀπὸ τὰ μαραμένα χείλια της τὰ ὁλόχλωμα ἔβγαινε σταλιὰ-σταλιὰ τὸ αἷμα. Ξεψύχησεν ἄφωνα, δίχως κανένας νὰ τὸ καταλάβη, μήτε κι ὁ ἴδιος ποὺ παράστεκε ἀπάνωθέ της, σὰν τὰ μικρὰ πουλιὰ ποὺ τὰ βρίσκει ὁ Χάρος πάνω στὸ κλαδὶ κι ἄλαλα ξεψυχοῦνε τὰ φτερά τους μισανοίγοντας. Δὲ μπόρεσε πιότερο νὰ κρατηθῆ. Ἔσκυψε σὰν τρελλὸς ἐπάνω της καὶ τὴν ἀγκάλιασε. Ἔπιασε τὰ χέρια της μέσ' στὰ δικά του καὶ τἄσφιξε δυνατά, σὰ νἄθελε ζωὴ νὰ τῆς ξαναδώση. Καὶ τὴ φιλοῦσε τρελλά, ἀτέλειωτα, ὅπου τύχαινε, στὰ μάτια, στὰ μαλλιά, στὰ μάγουλα, στὰ χέρια, ψιθυρίζοντας:

—Ἀκυλίνα, ξύπνα! Εἶμ' ἐγὼ κοντά σου! Ὁ Φραντζέσκος!

Μὰ κείνη δὲν τὸν ἄκουε. Κι ὁ Φραντζέσκος, γέρνοντας τὸ κεφάλι του στὴν κομμισμένη της καρδιά, ἀκούμπησε καὶ ξέσπασε ὕστερα σὲ κλάμα σὰ γυναίκα, σὰ μωρὸ παιδί. Ἔτρεχαν βρύση τὰ δάκρυά του κι ἔπεφταν πάνω στῆς Ἀκυλίνας τὶς λαβωματιές κι ἔσμιγαν κι ἐγίνονταν ἕνα μὲ τὸ αἷμα τὸ δικό της.

* * *

Ἡ ἀρχόντισσα Εἰρήνη δὲν ἄφηρε τὴν πεθαμένη κόρη της στὴ Λευκωσία νὰ τὴν πᾶνε, κι ἂς ἤξερε πὼς ἐκεῖ θὲ νὰ τὴν ἔθαβαν μὲ τάξη μεγάλη καὶ πομπὴ γιὰ χάρη τοῦ ἄρχοντα Φραντζέσκου. Μὲ φορεσιὲς ὁλόχρυσες καὶ μὲ σπαθιὰ στὴ μέση τους ζωσμένοι, οἱ Βενετσάνοι θὲ νὰ πήγαιναν στῆς Ἀκυλίνας τὴν ταφή.

Φοβότανε. Μέσα στὸν καϋμό της ἀκόμα τὸ διαβὺ καὶ στὸ μαράζι της, μιὰ σκέψη πάντα τὴ βασάνιζε κακὴ κι ἦταν στιγμὲς ποὺ ξέχανε γι' αὐτὴ καὶ τὸ χαμὸ τῆς κόρης της. Μέσ' στὸ μυαλό της πάντα κάποια λόγια στριφογύριζαν. Μπρὸς στὰ μάτια της τὰ θολωμένα ἀπ' τὸ κλάψιμο, ὅλο καὶ γερόντισσες χωριάτισσες θωροῦσε νὰ βγάζουν τὰ μαντήλια ἀπ' τὸ κεφάλι τους καὶ μὲ τὰ δυό τους χέρια νὰ τὴν καταριῶνται.

Δὲν πέρασαν πολλὲς μέρες ἀπὸ τότε ποὺ ἦρθε κοντά της ἕνα δειλινὸ ἡ ψυχοκόρη της ἡ Μαλάμω καὶ τῆς ἱστόρησε τὸ τὶ εἶδε καὶ

τὶ ἄκουσε, σὰν πίσω ἀπ' τὸ παράθυρο καθόταν.

"Ενας παπὰς μὲ δυὸ χωριάτες περνοῦσαν ἀπ' τὸ δρόμο τους, ὄντας ὁ ἕνας, δείχνοντας τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τους, γύρισε κι εἶπε στοὺς ἄλλους δυό:

—Πᾶνε πιὰ κι οἱ μεγάλοι μας! Τὰ μεγαλεῖα τοὺς φάνταξαν καὶ τοὺς πῆραν τὸ μυαλό! "Αν εἶναι νὰ χαθῆ ἡ πίστη μας καὶ νὰ φραγκέψουμε, θὲ νἄναι ἀπ' αὐτούς! Δὲ θἄναι ἀπὸ μᾶς τοὺς φτωχοὺς καὶ τοὺς χωριάτες!

Τότε ὁ παπάς, κουνώντας τὸ κεφάλι του θλιμμένα, στάθηκε καί, σὰν εδε γύρω του πὼς ὁ δρόμος ἦταν ἄδειος, μὲ τὰ λόγια τοῦτα τ' ἀποκρίθηκε:

—'Η πίστη τοῦ Χριστοῦ ἡ ἀληθινὴ δὲ χάνεται! Εἶναι μεγάλος ὁ Θεὸς καὶ μᾶς ὁρίζει ὅλους καὶ ὅλα τὰ θωρεῖ! Γιὰ ὅ,τι ἔκαναν θὲ νὰ τὸ μετανιώσουν! Σ' αὐτούς, ποὺ μήτε ντροπὴ καὶ μήτε σέβας ἔχουν, ἡ δίκαιη κατάρα δὲ θ' ἀργήση πάνω τους νὰ πέση!

"Ετσι τῆς μάνας τῆς ἄμοιρης ἦταν διπλὸς ὁ καϋμός. Φοβότανε μὴ τὴν 'Ακυλίνα στὴ Λευκωσία σὰν ἔπαιρναν οἱ Φράγκοι, θὰ ζητοῦσαν στὴ δική τους νὰ τὴν πᾶνε ἐκκλησιὰ καὶ νὰ τὴ θάψουν στὸ δικό τους κοιμητήρι. "Ετσι θ' ἀπόμενε καὶ ξεκληρισμένη κι ἄχαρη κι ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς καταραμένη, μονάχη της στὸν κόσμο. Μ' ἄξαφνα πῆρε μιὰν ἀπόφαση. "Εβαλεν ὅλη της τὴν παυηριὰ καί, μυστικὰ παρακαλώντας τὸ Θεὸ γιὰ νὰ τὴ βοηθήση, ἔτιρεξε καὶ βρῆκε τὸ γαμπρό της.

—Γιατὶ στὴ Λευκωσία νὰ πᾶμε νὰ θάψουμε τὴν 'Ακυλίνα; τοῦ εἶπε μὲ δακρυσμένα μάτια. Ποιὸς θὲ νὰ τὴν ξέρη κεῖ καὶ ποιὸς θὲ νὰ τὴ θυμηθῆ; Μέσα σὲ μύριους τάφους πιότερο ἕνα μνῆμα. Καί, σὰν κι ἐμεῖς πεθάνουμε, ὁλότελα θὲ νὰ ξεχαστῆ. Κανένας δὲ θὰ πόη στὸ μνῆμα της νὰ σταθῆ, νὰ πῆ ἕνα «Θεὸς σχωρέσ' την» καὶ τὰ νιάτα της νὰ θυμηθῆ ποὺ σβήσανε, τὴν ὁμορφιά της καὶ τὴν καλοσύνη της. Πὼς ἦταν ἡ γυναίκα ἑνὸς ἄρχοντα πρωτοῦ καὶ δυὸ γονιῶν ἡ μονάκριβη, ἡ μοσχοθυγατέρα. Δὲν εἶναι πιὸ καλά, ἐδῶ ποὺ ἔκλεισε τὰ μάτια της, ξωπέρα νὰ τὴ θάψουμε, σὲ μνῆμα μοναχικό; Μὲ σκαλιστὴ μαρμάρινη ταφόπετρα. Νἄναι σ' ἕνα ψήλωμα. Νὰ φαίνεται ἀπ' ἐκεῖ ἡ Λευκωσία. Τριγύρω κυπαρίσσια νὰ φυτέψουμε κι ὁ τάφος νἄναι κάτω ἀπὸ ἕναν πλάτανο μ' ἴσκιο βαθύ, τὸν ὕπνο της νὰ φυλάη ἀπ' τὶς βροχές, ἀπ' τὸ λιαπύρι κι ἀπ' τὸν ἄνεμο. Δίπλα νὰ χτίσουμε ἕνα παρεκκλήσι, στοῦ 'Αρχάγγελου τὴ χάρη ποὺ πῆρε τὴν ψυχούλα της καντά του τὴν εὐωδιασμένη. Νὰ ἔρχουνται οἱ χωριάτες κι οἱ χωριάτισσες νὰ προσκυνοῦν κ: οἱ ξένοι οἱ περαστικοὶ νὰ στέκουνται νὰ βάζουν τὸ σταυρό τους. Πάντα πάνω ἀπὸ τὸν τάφο της ἕνας παπὰς νὰ θυμιατίζη...

'Ο ἄρχοντας Φραντζέσκος μήτε νὰ σκεφτῆ, μήτε ν' ἀρνηθῆ δύναμη δὲν εἶχε. Τῆς εἶπε νὰ κάνη ὅ,τι ἤθελε, κι ἡ ἀρχόντισσα Εἰρήνη σὰν τ' ἄκουσε, τῆς φάνηκε σὰ νὰ τῆς χάρισαν τὸν Παράδεισο καί, δίχως νὰ περιμένη ἄλλο νὰ τῆς πῆ, ἔφυγε νὰ μηνύση νἄρθουν οἱ παπάδες κι ὁ ἄρχοντας στὸ μυαλό του βάλη ὑποψία.

Σὰν στόλισαν τὴν πεθαμένη, ἡ ἀρχόντισσα Εἰρήνη πρόσταξε νὰ πάρουν μὲ τὸ σιούρουπο τὸ λείψανο στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ 'Αγίου 'Ανδρονίκου. "Ολη τὴ νύχτα δίπλα στὴν πεθαμένη κόρη της ξενύχτησε, γιατὶ φοβότανε ἀπὸ τὴ μιὰ στὴν ἄλλη ὥρα μὴν ἔρθουν οἱ Φράγκοι καὶ τὸ λείψανο σηκώσουν. Μὰ σὰν ἀρχίνησεν ἡ τάξη στὴν ἐκκλησιὰ καὶ πρὶν τὸ λείψανο σηκώσουν, ἡ ἀρχόντισσα Εἰρήνη λιποθύμησε. Εἶδαν κι ἔπαθαν γιὰ νὰ τὴ συνεφέρουν. 'Απ' τοὺς Βενετσάνους καὶ τοὺς ἄρχοντες τοὺς λους, κανένας δὲν ἦρθε στὴ λύπη τοῦ Φραντζέσκου νὰ παρασταθῆ καὶ τὸν παρηγορήση, ἐξὸν ἀπὸ τοὺς δυὸ ξαδέρφους του. Μὰ γέμισεν ἡ ἐκκλησιὰ κι ὁ αὐλόγυρος ὥς ἔξω ἀπὸ χωριάτες πλῆθος, καὶ σ' ὅλο τὸ δρόμο ὥς τὸν τόπο τῆς ταφῆς μὲ γιασεμιὰ καὶ μὲ ροδόσταμα κοπέλες ράντιζαν τὸ λείψανο.

'Απὸ τὴ μέρα κείνη ἡ ἀρχόντισσα Εἰρήνη μονάχα μὲ τῆς κόρης της τὴ θύμηση ἔζοῦσε κι ἦταν ὁ καϋμός της ὁ μεγάλος ν'

ἀξιωθῆ νὰ ζήσῃ ὥς νὰ στολίσῃ μὲ ταφόπετρα τὸ μνῆμα της καὶ νὰ χτίσῃ τὸ παρεκκλήσι. Δὲν ἄφησε μέρες νὰ περάσουν καὶ πῆγε στὸ Δεσπότη. Σὰν ὅλα τοῦ ἱστόρησε, τοῦ γύρεψε συγχώρεση καὶ νὰ βρῆ τὸν παρακάλεσε τῆς ταφόπετρας τὰ λόγια στῶν διαβασμένων τὴ βαθιὰ γραφή.

Κι ὅταν ὅλα τέλειωσαν καὶ χτίστηκε τὸ παρεκκλήσι, μ' ἅγιες εἰκόνες τὸ στόλισε, μ' ὁλόχρυσες καντῆλες καὶ μ' ἀσημένια μανουάλια. Πάνω ἀπ' τὸ μνῆμα τῆς κόρης της ἔμενε γιὰ ὧρες κάθε μέρα γονατιστὴ καὶ τὴ θρηνοῦσε. Διάβαζε καὶ ξαναδιάβαζε τὴ γραφὴ τὴ χαραγμένη πάνω στὸ μάρμαρο, κάτω ἀπ' τὴ σκαλισμένη νεκροκεφαλὴ καὶ τὰ δυὸ κόκκαλα τὰ σταυρωμένα, «Θυγάτηρ Ἰωάννου τοῦ ποτὲ ἐπάρτου τῶν Λευκάρων», «Γόνος εὐγενής», «Πεφιλημένη σύζυγος Φραγκίσκου», κι ἔνιωθε μέσα στὴν καρδιὰ της νὰ στάζῃ μιὰ παρηγοριά, σὰ μιὰ τοῦ ἥλιου ἀχτίδα νὰ ἔσχιζε γιὰ μιὰ στιγμὴ τὰ σκοτάδια τῆς ψυχῆς της, καὶ τότε στέρευαν γιὰ λίγο οἱ βρύσες τῶν ματιῶν της.

* * *

Ἕνας χρόνος δὲν πέρασε κι ἡ ἀρχόντισσα Εἰρήνη πῆγε τὴν ἀνάπαυμη νὰ βρῆ κοντὰ στὴν πεθαμένη κόρη της. Ὅσα εἶχε, σπίτια καὶ μετρητὰ καὶ χτήματα, τὰ χάρισε σ' ἐκκλησιὲς καὶ στοὺς φτωχοὺς γιὰ τὴν ψυχή της. Τὰ πιὸ πολλὰ στὸ παρεκκλήσι τ' Ἀρχαγγέλου, γιὰ νὰ κάνουν τὸ δικό της καὶ τῆς κόρης της μνημόσυνο καὶ κάθε μέρα νὰ τὶς μνημονεύουν καὶ τὶς δυὸ στὴ λειτουργία καὶ πάνω ἀπ' τοὺς τάφους τους ὁ παπὰς νὰ θυμιατίζῃ.

Μὰ πέρασαν χρόνια καὶ πέθανε κι ὁ παπὰς ποὺ λειτουργοῦσε στὸ παρεκκλήσι. Ἡ Κύπρος ἄλλαξεν ἀφέντες. Τὸ Μισοφέγγαρο ἔδιωξε τὸ Λιοντάρι τ' Ἁη Μάρκου. Μὲ τὸν καιρὸ ἔσβηνε σιγὰ-σιγὰ ἀπ' τὴ μνήμη τῶν ἀνθρώπων ἡ θύμηση τῆς Βενετιᾶς καὶ τῶν ἀρχόντων της. Γρήγορα ξεχάστηκαν ἡ Ἀκυλίνα κι ἡ ἀρχόντισσα Εἰρήνη καὶ μαζὶ τους τὸ παρεκκλήσι τ' Ἀρχαγγέλου.

Μὲ τοῦ καιροῦ τὸ πέρασμα τὸ παρεκκλήσι, ξεχασμένο ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους, ἐρήμωνε μέρα μὲ τὴ μέρα. Αὐλάκωσαν τοὺς τοίχους του οἱ βροχὲς κι οἱ ἄνεμοι τοῦ πῆραν τὴ σκεπή. Οἱ τάφοι τῆς Ἀκυλίνας καὶ τῆς μάννας της χορτάριασαν. Χώματα καὶ τσουκνίδες σκέπασαν τὶς ταφόπετρες τὶς μαρμαρένιες. Γιατί, σὰ μὲ τὰ χρόνια μεγάλωνε ἡ Κυθρέα κι ἐπλούτιζαν ἀπ' τοὺς νερόμυλους οἱ χωριανοί, ἔχτιζαν καινούργιες μεγάλες ἐκκλησιὲς κι ἄφηναν τὶς παλιὲς τὶς βενετσάνικες νὰ γίνουν ρημοκκλήσια. Ἔτσι καὶ μὲ τὸ παρεκκλήσι τ' Ἀρχαγγέλου. Πῆραν τὰ κονίσματα, τὰ μανουάλια, τὶς καντῆλες καὶ στόλισαν τὶς καινούργιες ἐκκλησιὲς κι ἄφησαν τοὺς τοίχους του νὰ πέσουν. Πῆραν τὶς πέτρες του γιὰ νὰ χτίσουν τὰ δικά τους σπίτια. Κανένας πιὰ δὲν τὸ θυμόταν. Μονάχα καμιὰ γριούλα στὴ γειτονιά, ποὺ τάχε καὶ τούτη ἀκουστὸ ἀπ' τοὺς γονιούς της, πήγαινε μέσ' στα χαλάσματα ν' ἀνάψῃ ἕνα καντήλι.

Τὰ χρόνια κυλοῦσαν γρήγορα καὶ στοιβάχτηκαν στὰ περασμένα κι ἀπὸ τὸ παρεκκλήσι πιὰ τίποτε δὲν ἀπόμεινεν, ἐξὸν ἀπὸ χαλάσματα γεμάτα βάτους καὶ τ' ὄνομα γιὰ τὸ ψήλωμα ποὺ ἦταν μιὰ φορὰ χτισμένο, ποὺ τὸ ἔλεγαν ἀκόμα Ψήλωμα τ' Ἀρχαγγέλου. Μὰ ἦρθε μιὰ μέρα ποὺ ἄθελα τὸ ξαναθυμήθηκαν οἱ χωριανοί. Ἕνα δειλινὸ ὁ χότζας ἀπ' τὸ Νιὸ Χωριό, ποὺ ἦρθε ν' ἀλέσῃ στὴν Κυθρέα τὸ σιτάρι του, νυχτώθηκε καὶ τζαμὶ δὲ βρῆκε νὰ πῆ τὴν προσευχή του στὸν Ἀλλάχ. Ἔτσι μεγάλη ἡ Κυθρέα ποὺ γένηκε καὶ μὲ τόσες ἐκκλησιές, μήτε τεκκέ, μήτε τζαμὶ δὲν εἶχε. Θυμώθηκε. Τὶ λογῆς ἀφεντάδες ἦταν οἱ Τοῦρκοι τοῦ νησιοῦ, σὰ μέσα στῆς Κύπρου τὸ πιὸ μεγάλο χωριὸ τὸν Ἀλλὰχ κανένας δὲ μποροῦσε νὰ δοξάσῃ; Σὰ γύρισε ὁλοῦθε του κι εἶδε κεῖ κοντὰ τὸ Ψήλωμα τ' Ἀρχαγγέλου, ἀνέβηκε πάνω, ἄπλωσε τὸ χαλί του καὶ γονάτισε νὰ πῆ τὴν προσευχή του. Κι ὕστερα σὰν κατέβηκε, πῆγεν ὁλοῦσα στοὺς προεστοὺς τῶν χριστιανῶν καὶ τοὺς τὸ εἶπε καθαρά, πὼς ἀπ' τὴ μέρα κείνη τὸ ψήλωμα ἦταν χτῆμα του, γιὰ νὰ χτιστῆ τζαμί.

Τ' ἄκουσαν οἱ χριστιανοὶ κι ἀναταράχτηκαν, μὰ τίποτε δὲν εἴπανε μπροστά

του. Όμως σὰν ἀπόμειναν μονάχοι τους καὶ κοίταξαν τὰ βιβλία τὰ παλιὰ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ βρῆκαν πὼς κεῖ πάνω μιὰ φορὰ ἦταν χτισμένο παρεκκλήσι, ἀπ' τὸ κακό τους ἦταν ν' ἀρρωστήσουν. Ἔρριχνεν ὁ ἕνας τὸ φταίξιμο στὸν ἄλλο κι ὅλοι μαζὶ στοὺς πιὸ παλιούς, ποὺ ἄφησαν τὸ παρεκκλήσι νὰ χαλάσῃ, νὰ γενῇ ρημάδι, γιὰ νἀποθοῦν σήμερα οἱ Τοῦρκοι νὰ τὸ πιάσουν. Σα μάλωσαν καὶ φώναξαν πολύ, κατάλαβαν στὸ τέλος πὼς μὲ τὶς φωνὲς τίποτε δὲ γινόταν κι ἀποφάσισαν νὰ πᾶνε στὴ Λευκωσία, στὸ Δεσπότη, τὸ παράπονό τους νὰ τοῦ ποῦν κι ἐκεῖνος νὰ παρακαλέσῃ τὸ Βαλὴ νὰ τοὺς τὸ δώσῃ πίσω. Σὰ θὰ τὸ ἔπαιρναν, θὲ νὰ ξανάχτιζαν εὐθὺς τὸ παρεκκλήσι, κανένας πιὰ νὰ μὴ μπορῇ νὰ τοὺς τ' ἁρπάξῃ.

Μὰ πέρασε γρήγορα ὁ θυμός τους. Τὴν ἄλλη μέρα σκέφτηκαν ἀλλιώτικα. Βρέθηκε κάποιος ποὺ τοὺς εἶπε πὼς δὲν ἦταν σωστὸ γιὰ ἕνα ρημάδι τοὺς Τούρκους ν' ἀγριέψουν, γιατὶ μποροῦσε νὰ τοὺς γίνῃ κι ἄλλο μεγαλύτερο κακό. Θύμωσαν οἱ ἄλλοι σὰν ἄκουσαν τὰ λόγια του, μὰ στὸ τέλος ὅλοι συμφώνησαν μαζί του. Μὴ δὲν εἶχαν πόσες ἄλλες ἐκκλησιὲς μεγάλες; Ποῦ νὰ πήγαιναν τώρα νὰ ξαναχτίζουν ρημοκκλήσια...

Μὰ κι οἱ Τοῦρκοι δὲν πολυχαρήκαν γι' αὐτό. Δὲν ξαναφάνηκεν ὁ χότζας στὸ χωριό, μήτε κανένας ἄλλος νυχτώθηκε στὸ ἄλεσιμα ποτὲ καὶ γύρεψε στὸ ψήλωμα νὰ πῇ τὴν προσευχή του. Κι ἔτσι τὸ παρεκκλήσι ξεχάστηκε ξανὰ κι ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς κι ἀπὸ τοὺς Τούρκους.

Χρόνια πάλι πέρασαν, καιρὸς πολὺς καὶ τὸ Μισοφέγγαρο ἔφυγεν ἀπ' τὸ νησί. Τὴν Κύπρο τώρα ἄριζε βασίλειο χριστιανικό, ἡ Ἀγγλία. Μὰ πάλι κανένας, ὥς τὴ μέρα ποὺ στὴν Κυθρέα ἦρθαν τῆς Κυβέρνησης οἱ ἄνθρωποι τὰ χτήματα νὰ γράψουν στοῦ καθενὸς τὸ ὄνομα. Οἱ ἐκκλησιές, τὰ σπίτια, τὰ χωράφια, τὰ δέντρα, τὰ νερά, ὅλα ἔπρεπε νὰ γραφτοῦν τὸ καθένα στὸ νοικοκύρη τὸ δικό του. Σὰν ἦρθε κι ἡ σειρὰ γιὰ τοῦ Ἀρχαγγέλου τὸ Ψήλωμα, τὸ ζήτησαν οἱ Τοῦρκοι γιὰ δικό τους, χτῆμα τοῦ τζαμιοῦ. Φώναξαν πάλι οἱ χωριανοί. Ἦρθαν κι οἱ προεστοὶ καὶ φέρανε τὰ βιβλία τὰ παλιὰ τῆς ἐκκλησιᾶς, ποὺ ἦταν γραμμένο παρεκκλήσι. Μὰ οἱ Τοῦρκοι τοὺς ἀντίκοψαν κι εἶπανε πὼς ἀπὸ τότε τὸ παρεκκλήσι χάλασε καὶ τὸ ψήλωμα τὸ κήρυξε τζαμὶ τοῦ Νιοῦ Χωριοῦ ὁ χότζας. Μάλωναν ἔτσι γιὰ ὥρα πολλὴ κι ἄλλο δὲν ἦταν νὰ γενῇ, παρὰ νὰ μποῦν σὲ δίκη, γιὰ νὰ κριθῇ ποιοῦ ἦτανε. Μὰ οἱ χωριανοὶ πεισμάτωσαν γιὰ καλὰ τούτη τὴ φορά. Δὲν περίμεναν νὰ πᾶν στὰ δικαστήρια γιὰ νὰ γενῇ δικό τους τὸ Ψήλωμα τ' Ἀρχαγγέλου. Ὅ,τι καὶ νὰ ἔλεγαν οἱ Τοῦρκοι, θὲ νὰ τὸ ἔκαναν δικό τους. Ἀπὸ τὴν ἴδια κιόλας μέρα πῆγαν στὴ Λευκωσία, στὸ Δεσπότη, νὰ τοὺς ἁρμηνέψῃ τί νὰ κάνουν.

Σὰν ἐγύρισαν τὸ βράδυ οἱ προεστοί, μάζεψαν γύρω τους τοὺς χωριανοὺς καὶ τοὺς εἶπανε πὼς, μονάχα ἂν μποροῦσε τὸ παρεκκλήσι νὰ ξαναχτιστῇ πρωτοῦ νὰ γίνῃ δίκη, θὲ νὰ γινόταν τὸ ψήλωμα δικό τους. Θὲ νὰ βαστοῦσε ἡ δίκη χρόνια, θὰ ξόδευαν ἕνα σωρὸ λεφτὰ καὶ κανένας δὲν ἤξερε ποιοῦ θὲ νὰ γινόταν χτῆμα μὲ τὸ νόμο. Καὶ τότε γένηκε τὸ θαῦμα. Σὲ τρεῖς μέρες τὸ παρεκκλήσι ξαναχτίστηκε! Ἀπὸ τὴν ἴδια κιόλας νύχτα ἀρχίνησαν δουλειά, μικροί, μεγάλοι. Παράτησαν τ' ἄλλα ποὺ εἶχανε νὰ κάνουν. Ἀφῆκαν μισοτέλειωτα τὰ σπίτια τους καὶ κουβάλησαν στὸ ψήλωμα τὰ πλιθάρια, τὶς πέτρες, τὸν ἀσβέστη ποὺ ἀγόρασαν γιὰ τὶς δικές τους τὲς δουλειές, κι ἀρχίνησαν ὅλη τὴ νύχτα νὰ σκάβουν γιὰ τὰ θεμέλια. Σὰν ἔσκαβαν, οἱ ἀξίνες τους ἐσκόνταψαν σὲ πέτρα. Μέσ' στὴ νύχτα δὲ μπόρεσαν νὰ δοῦν καλά. Κι ἔσπασαν σὲ δυὸ τῆς Ἀκυλίνας τὴ σκαλιστὴ ταφόπετρα κι ἔκαναν κομμάτια τὸ μάρμαρο τῆς ἀρχόντισσας Εἰρήνης. Τὴν ἄλλη μέρα βρῆκαν σκόρπια μέσ' στὰ χώματα καὶ κόκκαλα καὶ δυὸ χρυσοὺς σταυρούς. Τὰ μάζεψαν χωρὶς νὰ ξέρουν ποιοῦ ἦτανε. Ξανάθαψαν τὰ κόκκαλα στὸ κοιμητήρι τοῦ χωριοῦ καὶ πῆραν τοὺς σταυροὺς καὶ τὰ κομμάτια τῶν ταφόπερων καὶ τὰ ἔβαλαν γιὰ φύλαξη στ' Ἁγίου Ἀνδρονίκου τὸ ἱερό.

Σὰ χτίστηκε τὸ παρεκκλήσι, φέρανε εἰκόνες καὶ καντῆλες ἀπ' τὶς ἄλλες ἐκκλη-

σιὲς καὶ μανουάλια καὶ παλιὰ στασίδια καὶ τὸ λειτούργησε παπὰς ἀπ' τὴν πρώτη κιόλας Κυριακή. Ἔτσι οἱ Τοῦρκοι, σὰν τὸ ἀντίκρυσαν χτισμένο, μὲ τὴ σκεπή του μὲ σταυρό, κατάλαβαν πὼς μάταια πῆγαν οἱ φωνές τους καὶ μὲ τὶς δίκες τίποτε δὲ θὰ ἔκαναν καὶ τὸ παράτησαν. Μὴ δὲν εἶχαν τόσα ἄλλα τζαμιὰ δικά τους... Σὲ λίγες μέρες οἱ χωριανοὶ τὸ γράψανε στ' ὄνομα τοῦ Δεσπότη καὶ τὸ παρεκκλήσι καὶ τὸ ψήλωμα, δίχως νὰ τοὺς πῆ τίποτε κανένας.

Πέρασαν κι ἀπὸ τότε χρόνια κι οἱ χριστιανοί, τώρα ποὺ ξαναγένηκε δικό τους τὸ παρεκκλήσι καὶ δὲ φοβόντουσαν νἄρθουν οἱ Τοῦρκοι νὰ τὸ πάρουν, τὸ ξέχασαν ξανά. Μονάχα μιὰ φορὰ τὸ χρόνο, ἀνήμερα τοῦ Ἀρχαγγέλου, πάει νὰ τὸ λειτουργήση ὁ παπάς. Τὶς ἄλλες μέρες, καμιὰ φορὰ ἂν τὸ θυμηθοῦν, οἱ γριὲς τῆς γειτονιᾶς πᾶνε κι ἀνάβουν τὴν καντήλα.

—★—

Ἡ μ. Ἑλενίτσα Στυλλῆ Χατζῆ Κωνσταντῆ (Κούτσουρου) μὲ τὴν κόρη της Χρυσταλλοῦ Κλ. Νικολάου στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ τους στὴν Καμάρα (ἐνορία Ἁγίας Μαρίνας) Κυθρέας. [Φωτογραφία Κλ. Συμεωνίδη].